

Szóelemek fajtái és szerepük a szóalkotásban

Szóelem: morféma: legkisebb nyelvi egység melynek önálló jelentése van

Fajtái:

- Tőmorfémák (alapmorfémák)
 - Szótövek a nyelvünkben a teljes szóalak jelentését adják
 - Egyalakú:
 - Toldalék hatására nem változik meg az alakjuk (székkel, székek)
 - Többalakú:
 - Toldalék hatására változik az alakjuk
 - Pl:tőhang megnyúlik
 - Híd-hidak: tőhang rövidül
 - Hó-havas
- Toldalékmorfémák (kiegészítő morfémák)
 - Csak a tőmorfémáinkkal együtt szerepelhetnek
 - Rag:
 - Elősegíti a szó mondatbaillesztését
 - A szóalakban általában az utolsó szóelem szerepét tölti be
 - Igéhez járuló rag:
 - Igei személyragok rendszere
 - Alanyi –határozatlan tárgy (olvasok, olvasol)
 - Tárgyas – határozott tárgy (olvasom, olvasod)
 - Ikes (eszem, eszed, eszel, eszik)
 - Névszóhoz járuló ragok:
 - –t (tárgy ragja)
 - –nak, -nek (határozó rag)
 - Határozó ragok rendszere (hová, hol, honnan (szekrényben, szekrénybe, szekrényből))
 - Jel
 - Módosítja a tőmorféma jelentését
 - Igéhez járuló jelek:
 - Módjelek (j,na,ne,ná,né)
 - Időjelek (t,tt (múlt idő))
 - Névszóhoz járuló jelek:
 - –k: többes szám jele
 - –i : birtoktöbbesítő jel
 - –bb : fokozás jele
 - Birtokos személyjelek rendszere (könyve**m**)
 - Képző:
 - Megváltoztatja az eredeti szótő jelentését, esetleg szófaját is
 - Igéből ige:
 - –hat,-het : hatóigeképző
 - –tat,-tet: műveltető
 - –gat,-get : gyakorító
 - Névszóból névszó:
 - –i: bajai
 - Fosztóképző : só**tlan**
 - –s : jó**s**
 - –ka, -ke, -kacs, -kecs, -ság, -ség
 - Igéből névszó:
 - –ás, –és

- -ni
 - -t, -tt, -ó, -ő, -andó, -endő
 - -va, -ve
- Névszóból ige
 - -l
 - -ít